

Verslag co-creatieve workshops t.b.v. het entreegebied van het paviljoen BG5

Aanleiding

Het nieuw te bouwen paviljoen ter plaatse van BG5 aan de Vendelstraat maakt deel uit van het plan voor de herontwikkeling van het Binnengasthuisterrein. Omwonenden hebben aangegeven zich zorgen te maken over dit uitgangspunt van het Strategisch Masterplan (SMP). De leefbaarheid en sociale veiligheid zijn onvoldoende gewaarborgd in het ontwerp. Met name de doodlopende zijtuinen van in het ontwerp voor BG5 zijn een bezwaar. In de avond en nacht is dit kwetsbaar.

De Universiteit van Amsterdam (UvA) heeft de handreiking gedaan om het begane grondgebied in een co-creatieve setting samen met belanghebbenden te herontwerpen om te zorgen dat het gebied leefbaar en veilig wordt. Belanghebbenden zijn in dit geval de zogenaamde sleutelfiguren, mensen die een direct belang hebben als bewoner, beheerder of gebruiker van dit gebied.

Hiervoor is de begane grond van het paviljoen grotendeels vrij geprogrammeerd. Met uitzondering van een lift naar de bovengelegen verdiepingen en een entreepartij hoeven er verder geen functies toegevoegd worden. Wel dienen er constructieve voorzieningen zoals kolommen en stabiliteitsvoorzieningen te komen.

De afdeling Huisvestingsontwikkeling van de UvA heeft Caro Niestijl van bureau Servicewise gevraagd dit proces vorm te geven. Voor deze opzet heeft Servicewise gekozen voor de consensusvormende ontwerpworkshops, genaamd het Ontwerp Questival.

Medewerkers van de gemeente Amsterdam zijn ook actief betrokken bij zowel de voorbereiding, uitvoering en het participeren in de workshops.

De aanpak

Servicewise heeft samen met het UvA team, VOL BG en de gemeente Amsterdam drie bijeenkomsten georganiseerd.

- Ontwerp Questival Deel 1 (13 juni 2024) was de daadwerkelijke ontwerpworkshop.
- Ontwerp Questival Deel 2 (11 juli 2024) betrof de terugkoppeling van de architect met de oplossingsrichtingen en de feedback daarop.
- Presentatie ontwerp (17 oktober 2024) tijdens deze avond is het uiteindelijke ontwerp gepresenteerd.

Caro Niestijl heeft samen met het architectenbureau Ector Hoogstad architecten de workshops inhoudelijk voorbereid.

De kaders die daarbij zijn gehanteerd

In het kader van transparantie was het belangrijk dat de kaders helder waren voorafgaand en tijdens de workshops. Daarom hebben we de deelnemers hierover vooraf geïnformeerd. De kaders waren:

- Het Strategisch Masterplan Universiteitskwartier uit 2021;

- De aanwezigheid van een lift en entreepartij op de begane grond;
- Adequate constructieve elementen zoals kolommen en stabiliteitsverbanden;
- Een evenwichtige verhouding tussen kosten en opbrengsten;
- Het schoon kunnen houden van het paviljoen en buitenruimte;
- Het bestaande oude gebouw moet zichtbaar blijven.

Informatieve input vooraf

We hebben de participanten op de avond zelf ook andere informatie verstrekt:

- De conclusies van de uitwerking van de termen Leefbaarheid en Veiligheid.
- De ruimtelijke opgave met bijbehorende kaders.

Verloop Workshop 1

De eerste workshop is gehouden op donderdag 13 juni 2024.

De architect had een schetsmaquette gemaakt met schaal 1:50 met als losse elementen een bijbehorende entreepartij en groenelementen. Daarbij waren er 5 bodemplaten waarmee de 5 teams aan tafels konden hun visie konden vormgeven.

De opzet van de avond liep als volgt:

- 17:30 Inloop met soep en broodje
- 18:00 Opening en toelichting opzet avond
- 18:10 Toelichting opgave door architect en Caro Niestijl
- 18:30 Start de ontwerpsessie

Hierbij werden de deelnemers in 5 ontwerptafels ingedeeld. Aan elke tafel zaten deelnemers vanuit verschillende achtergronden

- 1 á 2 bewoners
- 1 gebruiker student of docent
- 1 persoon van de UVA (projectteam of beheer)
- 1 persoon van de gemeente

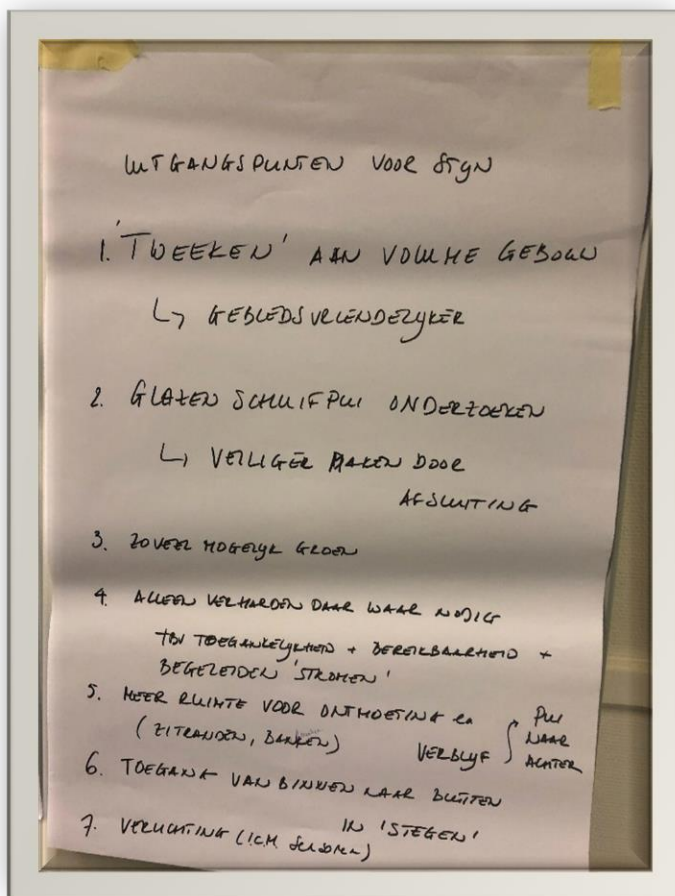
Elke tafel maakte binnen de kaders een visie op het begane grondgebied ter plaatse van het paviljoen van BG5. Dat deden zij door een maquette te maken met de bodemplaat en overige elementen die het architectenbureau ter beschikking had gesteld. Tijdens dit proces konden zij de aanwezige experts raadplegen, te weten een sociaal veiligheidsexpert, twee architecten en een ontwerper openbare ruimte van de gemeente. Na afloop maakten de ontwerpteams een poster waarop de deelnemers de visie en belangrijkste aanbevelingen ook schriftelijk verwoordden.

19:40 Elke ontwerptafel presenteerde zijn visie. De experts gaven hier en daar feedback op.

20:30 De voorzitter van VOL BG en de programmamanager van de UVA gingen met elkaar in beraad. Zij gingen uit al die ideeën uit de presentaties de rode draad samenvatten en gingen dit op een poster samenvatten.

20:50 De voorzitter van VOL BG en de programma manager van de UvA presenteerden hun bevindingen aan alle deelnemers en formuleerden hiermee de opdracht aan de architect. Inhoudelijk luiden die:

- Onderzoek het “tweaken” (verfijning/ kleine aanpassing) van het gebouwwolume zodat deze vriendelijker wordt voor het gebied.
- Onderzoek een (glazen) schuifpui om de zijtuinen ‘s avonds te kunnen afsluiten. Dat bevordert de veiligheid.
- Breng zoveel mogelijk groen aan.
- Alleen verharding toepassen daar waar nodig t.b.v. bereikbaarheid, toegankelijkheid en het begeleiden van verkeersstromen.
- Meer ruimte voor ontmoeting en verblijf.
- Een toegang maken van binnen naar buiten ter plaatse van de zijtuinen.
- Goede verlichting in de avond.

21:00 De vertegenwoordiger van de Begeleidingscommissie gaf een korte reflectie op de avond. Naar de inzichten van de Begeleidingscommissie was het goed dat we met zijn allen met elkaar hebben gepraat en dat dit ook duidelijk tot veel overeenstemming had geleid.

21:10 afsluiting avond.

Tussentijds

De architect heeft samen met de UvA oplossingsrichtingen uitgewerkt op basis van de aanbevelingen uit workshop 1. Deze oplossingsrichtingen heeft de architect op 3 posters verwerkt voor de feedbacksessie in Workshop 2

Verloop Workshop 2

Workshop 2 vond plaats op 11 juli 2024. Het programma luidde als volgt:

17:30 Inloop met soep en een broodje.

18:00 Inleiding en terugblik vorige bijeenkomst. Hierbij werd er plenair teruggeblikt op de uitkomsten van de vorige bijeenkomst.

18:10 Presentatie van het onderzoek naar oplossingsrichtingen door de architect. De architect presenteerde de bevindingen. Daarbij heeft hij ook de mogelijkheid laten zien waarbij het paviljoen verder het gebouw in gepositioneerd was en de frictie die dat oplevert ten aanzien van het monument en de vergunbaarheid van het plan. Daar zijn uitgebreid vragen over gesteld door bewoners. Daarna zijn de oplossingsrichtingen gepresenteerd die wel mogelijk waren zoals het verkleinen van het paviljoen en het spiegelen van het paviljoen. Daarnaast heeft de architect oplossingsrichtingen gepresenteerd over de mate van groen en bereikbaarheid en afsluitbaarheid van de zijtuinen.

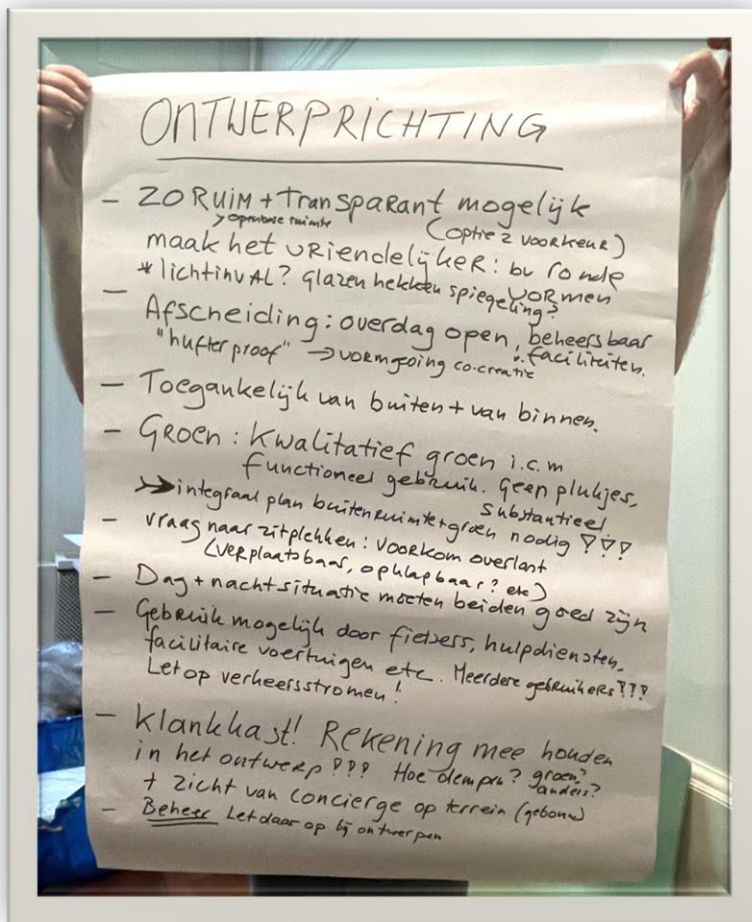
18:40 De aanwezigen mensen waren wederom ingedeeld aan tafels. Waarbij aan elke tafel er een mix was van de verschillende achtergronden, bewoners, UvA medewerkers. Er waren wederom experts aanwezig om de groepen van informatie te voorzien. De werkgroepen hebben de verschillende oplossingsrichtingen besproken en hun voorkeur daarbij aangegeven. Dit hebben zij op posters onderbouwd.

19:40 Elke tafel gaf een presentatie van de uitkomsten. Daarbij zijn vragen gesteld en verdere toelichtingen gegeven.

20:40 De voorzitter van VOL BG en de programmamanager van de UvA hebben vervolgens samen een analyse gemaakt en de grote gemene deler op een poster samengevat.

De conclusies waren luiden als volgt:

- Over het volume:
  - Er was een unanieme voorkeur voor het kleiner maken van het paviljoen vanwege de zicht op het gebouw en de buitenruimte.
- Over de afscheiding van de zijtuinen:
  - Er is een unanieme voorkeur om de zijtuinen 's nachts te kunnen afsluiten in verband met leefbaarheid en veiligheid. Hierbij zijn taatsdeuren van glas of met een kunstinvulling genoemd.
- Over de buitenruimte in het algemeen:
  - Aandacht voor het scheiden van fiets en voetgangerszones in combinatie met de entree.
  - Men wil een integraal buitenruimte ontwerp voor het hele gebied. Liever geen kleine plukjes groen. Wel meer groen langs de gebouwvolumes toevoegen. Het groenplan moet goed beheerd kunnen worden. De kwaliteit van het groen is belangrijker de kwantiteit. Genoemd is het oase idee en integraal toegankelijk.
  - Geen vaste zitelementen toevoegen maar eventueel wel verplaatsbare elementen

Hartenkreten

Bewoners hebben aangegeven het liefste geen paviljoen te willen maar toch constructief hebben meegedacht. Tot slot hebben bewoners er een paar hartenkreten voor de verdere uitwerking meegegeven, mede naar aanleiding van de vraag van de vertegenwoordiger van de begeleidingscommissie:

- Denk aan de akoestiek van het gebouw. Het gebied is nu een klankkast.
- Maak een goed beheerplan samen met de gemeente.
- Betrek bewoners actief bij de bouwlogistiek en laat bewoners meedenken.
- Maak een vriendelijk gebouw, eventueel met groen of afgeronde hoeken

Bijeenkomst 3

De laatste bijeenkomst vond plaats op 17 oktober 2024 in de Universiteitsbibliotheek. Het programma luidde als volgt:

- 18:00 Inleiding en terugblik vorige bijeenkomsten
- 18:10 Woord vooraf door UvA en presentatie van het ontwerp door de architect en ruimte voor vragen

- 19:00 Toelichting vervolgproces over procedure, bouwlogistiek en betrokkenheid omwonenden
- 19:30 Afronding en napraten met een drankje

Het verloop

Na een korte terugblik op de voorgaande workshops en de resultaten hiervan kwam de UvA aan het woord. Vanuit de UvA is benadrukt dat het ontwerp onder voorbehoud is. Het plan is binnen de UvA besproken en kan op draagvlak vanuit het huisvestingsteam en de faculteit rekenen. Maar zowel de toets door de Commissie Omgevingskwaliteit als de besluitvorming door het College van Bestuur UvA met onder andere een toets op financiën en programma, heeft nog niet plaatsgevonden.

De architect heeft vervolgens het nieuwe ontwerp gepresenteerd. Hierbij heeft de architect toegelicht op welke wijze het ontwerpteam de aanbevelingen uit de beide workshops heeft verwerkt in het ontwerp. Het volume is kleiner geworden, qua uitstraling vriendelijker van aard en er is meer groen in de buitenruimte. Daarbij is het mogelijk om 's nachts de binnentuinen af te sluiten met vanuit de grond oprijzende hekken. Op een aantal onderdelen moeten er nog zaken worden uitgezocht zoals begroeiing aan de gevel, materialisering van het paviljoen en ronde- of rechte bogen bij de galerij.

Omwonenden stelden vragen over de galerij. Men was bezorgd over de mogelijkheid dat er 's nachts zwervers onder zouden gaan liggen. De architect neemt deze overweging mee in de verdere

uitwerking. Daarnaast gaven omwonenden en de sociaal veiligheidsexpert aan dat het belangrijk is dat portiers of hosts vanuit het gebouw zicht hebben op de buitenruimte voor het (gevoel van) veiligheid en handhaving.

Diverse omwonenden geven aan het ontwerp met de ronde vormen mooier te vinden. Dit sluit beter aan bij het bestaande gebouw en oogt vriendelijker. De laatste boog is dicht in verband met constructie en installaties.

De aanwezigen zijn positief over het hek dat uit de grond komt.

De UvA zet - als dat nodig is - fietscoaches in. Dat vinden omwonenden ook heel belangrijk om het gebied leefbaar te houden.

Tot slot gaven alle stakeholders aan blij te zijn met het ontwerp en de stappen die zijn gezet. Men voelt zich gehoord. Het ontwerp is in alle opzichten beter geworden. Complimenten aan allen die zich hiervoor hebben ingespannen.

Vervolgproces

De UvA legt het ontwerp op 20 november voor aan de Commissie Omgevingskwaliteit (voorheen Commissie Ruimtelijke Kwaliteit) met een aanvulling op de concept vergunningsaanvraag welke in het najaar van 2023 is ingediend. Alle aanwezigen worden hiervoor uitgenodigd. Daarna vindt de interne besluitvorming door de UvA plaats en vervolgens vraagt de UvA de definitieve omgevingsvergunning aan.

Bouwlogistiek is een belangrijk item bij de realisatie. Dit leidt tot overlast. De UvA wil graag met betrokken bewoners overleggen hoe zij dit zoveel mogelijk kan beperken. Hiervoor kunnen de bewoners zich aanmelden bij de omgevingsmanager.

De gemeente Amsterdam gaat zich beraden over een vervolgproces over de inrichting van de openbare ruimte.

Deelnemers en rollen

In deze tabel staan de deelnemers en hun rol in de workshops. De namen zijn in verband met privacy weggelaten. Er waren bij alle avonden circa 30 - 35 personen aanwezig. Niet alle personen waren aanwezig bij alle bijeenkomsten maar de meesten wel.

Aanwezigen	Rol in de workshops
Namens UvA	
Programmamanager Universiteitskwartier	Deelnemer + Samenvatter
Omgevingsmanager Universiteitskwartier	Organisator
Projectleider BG5	Deelnemer
Projectleider BG5	Deelnemer
Architect BG5	Expert Architectuur
Vastgoed beleid	Deelnemer
Medewerkers Beheer	Deelnemer
Medewerkers faculteit Geesteswetenschappen	Deelnemer
Namens gemeente Amsterdam	
Ambtelijk opdrachtgever	Deelnemer
Projectmanager	Deelnemer
Ontwerper Openbare Ruimte	Expert Openbare Ruimte
Gebiedsmakelaar	Deelnemer
Belanghebbende omgeving	
Voorzitter VOL BG	Deelnemer + Samenvatter
Overige leden VOL BG en omwonenden	Deelnemers
Overige belanghebbenden	Deelnemers
Faculteitsmedewerkers	Deelnemers
Studenten	Deelnemers
Vertegenwoordigers Heemschut en Voor de Stad	Toehoorders
Vertegenwoordiger begeleidingscommissie	
	Toehoorder/reflectie

Bijlagen

1. Beeld impressies workshop 1,2 en 3
2. De presentatie van de architect bij workshop 2
3. De presentatie van de architect bij bijeenkomst 3

Bijlage 1 Beeld impressies workshop 1,2 en 3

Impressie workshop 1

Impressie workshop 2

